Současní řezbáři na Slovácku
Ladislav Herka, řezbář z Dolních Bojanovic

TOMÁŠ GRONSKÝ

Předměty ze dřeva obklopovaly člověka na Slovácku ještě v minulém století od narození až do smrti. Vždyť bylo nejvšestraněji používaným materiálem, sloužilo ke stavbě domu, k výrobě hospodářského nářadí i nábytku. Ve struktuře dřeva si dokázali naši předci pročíst celý jeho životopis. A tak jako v minulosti i dnes dokáže kresba nebo teplá barevnost dřev ovocných stromů ovlivnit mnoho lidí. Někdy dokonce do takové míry, že se někteří sami pokusí něco vyřezat pro sebe nebo pro své rodinné příslušníky.

Ladislav Herka

Podobně tomu bylo u řezbáře Ladislava Herky (9. 5. 1955, Hodonín). Tento amatérský řezbář pochází z Dolních Bojanovic, z obce, kde žil a před více než sto lety vyřezával dřevěné kříže známý František Vymyslický. Podobně jako jeho předchůdce je L. Herka samouk. Jak sám říká, přímo v rodině nebyl nikdo, kdo by mu v tomto směru mohl být vzorem. Byť již v 15 letech projevil své výtvarné nadání na Středním odborném učilišti J. Černého v Hodoníně, jeho životní cesta se vyvíjela jiným směrem. Vyučil se zedníkem a je jím dosud, pracoval např. pro hodonínskou firmu Čevela. K příležitostnému vyřezávaní se dostal, až když mu bylo 40 let. Spouštěcím impulsem se mu stala matčina slova, jimiž tenkrát okomentovala jeho snahu namalovat bratrovi obraz – a sice že by k tomu musel kromě barev a štětce mít také ruce. Ona poznámka ho vyprovokovala k aktivitě – místo barev a štětců si koupil sadu dlát značky Narex a zkusil něco vyřezat. A práce se dřevem se mu záhy stala nepravidelnou družkou pro trávení volných chvil o zimních večerech v jeho malé dílně na zahradě vedle domu. Dnešní řezbáři si zpravidla, než začnou tvořit, svůj nápad převedou na papír nebo vymodelují. A následně jej realizují do dřeva. Tento postup praktikuje také Ladislav Herka. K vyřezávání preferuje podobně jako většina řezbářů nejčastěji lípu. Zásoby tohoto dřeva zakoupil od Lesní správy ve Strážnici, dal je pořezat na desky, které nechává schnout nejméně tři roky. K materiálu, z něhož pak lepí bloky, při našem rozhovoru poznamenal: *„Nejvíc řežu do tej lípy, to je pravda. Ta lípa, to je takové blato. Nejlepší pro mě je ten ořech. Ten pocit při řezbě je takový lepší."*

Lidovému řezbáři kdysi stačil kousek dřeva a jeden nebo dva nože, aby se projevil tvůrčím způsobem. Dnešní řezbář má obvykle bohatou výbavu, zahrnující několik dlát, nožů, rydel nejenom od domácích, ale také zahraničních výrobců. Rovněž soubor pracovních nástrojů Ladislava Herky se od první sady „narexových" dlát, které s úsměvem nazval „kopyta", značně liší. Doplnil k tomu: *„Když jsem viděl, že to trochu jde, tak jsem si pořídil dláta lepší. Podle katalogu vpichů jsem si koupil dláta od Mesároše z Košic na Slovensku. S těmi jsem nejspokojenější. Dobře se brousí a celkem drží to ostří. Ty používám nejvíc."*

Kromě toho má ještě dláta značky Eben. Pan Herka vyřezává nejraději věci figurální, při kterých používá vlastní speciální stolařskou stolici se šroubem sloužícím k uchycení sošky. Nevyhýbá se ovšem ani řezbám reliéfním, jež při práci připevní do specificky upraveného stojanu. Jako povrchovou úpravu volí nátěr svých řezeb včelím voskem rozpuštěným v terpentýnu.

Šohaj, 1996, lípa, výška 53 cm. Fota: autor

P. Marie Žarošická, 2008, lípa, výška 70 cm

Ladislav Herka je ženatý, s manželkou Marií má tři děti a jelikož žije v obci, kde víra sehrává stále důležitou roli, není náhoda, že v jeho dílech je významně zastoupena lidová plastika náboženského charakteru. Na zakázku nebo jako dárek pro své blízké vyřezává dřevěné sošky madon, Ježíše Krista, sv. Josefa, Archanděla Michaela, apoštolů, např. sv. Petra či sv. Marka, i světců – sv. Anny, sv. Vojtěcha, sv. Anežky, sv. Jiří, sv. Františka, sv. Heleny, sv. Stanislava... Protože žije ve vinném kraji, nejčastější zakázky od místních obyvatel zmiňují sv. Urbana. V oblibě je ale též sv. Václav, kterému je zasvěcen kostel v Dolních Bojanovicích. L. Herka vyřezal také sochu sv. Jana Nepomuckého, umístěnou v kapli na začátku obce u cesty do Hodonína. Během dvaceti let vzniklo v Herkově dílně více než 100 řezeb, z nichž mu některé pomáhal kolorovat jeho starší bratr Petr. Většina jich skončila v České republice, ale některá se dostala i do zahraničí – např. do Rakouska, Německa, Itálie, USA, Austrálie. Dílo, kterého si cení nejvíc, je neprodejný betlém ze štípy (tj. uštípléhо kusu dřeva) hrušky. Fakt, že kořeny tvorby Ladislava Herky jsou hluboce vrostlé do půdy rodného Podluží, se projevuje také v jeho řezbách se světskými náměty. Kromě vinařských motivů, děvčat a žen v kroji, muzikantů, je to např. tančící svobodný mládenec. Figura v pohybu ho nutí naplno rozvinout tvůrčí kreativitu. Proto se tak rád vrací k námětu cifrujících šohajů, které dosud lze obdivovat během dolnobojanovických svatováclavských hodů.